

ЕТИКА Й МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

Гашпар Біро*

РЕЗЮМЕ

Як Макс Вебер помічав в одній із своїх лекцій в 1919 р., релігійна етика примиряється своїми методами з тим що людина живе по-різному в різних сферах свого життя [*Lebensordnungen*], кожна з яких має свої власні закони. Іншими словами різні закони характеризують державу, тобто найвищі рівні політики і тих хто їх представляє, та інші закони стосуються людських відносин. Застосування сили з боку держави та з боку індивідуала падають під різні правові режими та і морально судяться по-різному. З кінця 17-ого століття, частинно в першому половині наступного віку ці два поняття в великому мірі співпадали, хоча єдина ситуація, в якій спеціальні закони користувались була все ще війна. В Європі народився міжнародний універсальний моралізм, який протягом 19-ого століття зруйнувався націоналістичним універсалізмом. Деякі нації мали свою мету, а інші, менші за кількістю людей народи могли тільки спостерігати за складанням їхню долю. З приходом нової, технологічної цивілізації 21-ого століття (яка ґрунтується на генетику, нанотехнологію і роботіку, чи GNR) старі закони в великому мірі утрачають свою територію чинності. Є хто каже що новим законом є повна відсутність законів.

Ключеві слова: етика, міжнародний, суспільство спостереження, військові машини, кібер-війна, необмежена війна.

НАЧЕРК СТАТТІ

Необмежена війна
Військові машини
Суспільство спостереження
Війна в 21-ому столітті
Деякі заключні зауваження

З тих пір як організовані групі користувались силою для того щоб вирішити конфлікти, які виявились невирішеними іншим шляхом, існують правила поведінки в час війни та певні шляхи користування збройних сил. Багато таких норм написані в античних текстах, таких як Іліада чи Бґагавад-Ґіта. Перший систематичний перелік таких норм знайдеться у «Мистецтво війни» Сунь-Цзи. Цей 2500-річний текст досі вивчається в усьому світі.

Етика в міжнародних відносинах, як і самі міжнародні відносини, стосувалась більш усього правила воювання.

Інституції посланників та інші засоби продовження стосунків між міжнародними діячами так же мали свої звичаї, декілька з яких носили моральні відтінки. «В класичному формулі Карла вон Клаузевіца війна це просто продовження політичних стосунків додатковими засобами.» (Clausewitz 1989:605) Ця система розуміння чітко розрізняє уряд, збройні сили та цивільне населення. Війни того часу (переважно це 18-е століття, оскільки за ментальністю Клаузевіц був людиною того століття) були зазвичай обмежені з точок зору і масштабу, і тривалістю. Підготовча тренування солдатів коштувало занадто багато для того щоб втрачати їх як гранатне ядро – і це не єдина з факторів, підтримуючих теорію Клаузевіца. Зрештою, існувала міждержавна система, одне ембріотичне міжнародне суспільство, та регулярні стосунки між його членами називались політикою.

* Про автора: Д-р Гашпар Біро (1958-2014) був професором міжнародних відносин в Інституті політичних досліджень Юридичного факультету будапештського Університету ім. Етвеша Лоранда. Свої праці в цьому галузі були публіковані у виданнях багатьох відомих установ, зокрема, Institut Universitaire de Hautes Études Internationales (Женева, 1993), United Nations Association of the USA (Нью Йорк, 1994), ICES Kandi, Шри Ланка (1997), La documentation Francaise (Париж, 1999), Central European University, Будапешт (1999), Lit Verlag Мюнхен-Гамбург-Лондон (2000), та Brill Publishers (2013). Біро також був членом в редакторському комітеті Міжнародного журналу прав меншин та спільних прав (видання Kluwer Law International). В нашій газеті доступні і інші його твори англ. мовою: Friendship in International Politics (2011/4), Teaching International Relations Here and Now (2010/4).

При таких умовах війна, разом з дипломатією, вважалась інституцією відносин між монархами та їхніми державами. (Wight 1995:111) Війна як інституція починається декларацією війни, яка зазвичай услідкується бійкою, на кінці якої учасники визначають хто є переможцем, хто переможеним. Потрібен консенсус про те, чим означається перемога: наприклад покладення зброї, капітуляція чи якийсь інший шлях чи дія чіткого визнання себе переможеним. Раз здача відбулася, насильство має зупинитися. Солдати хто убили солдатів противника не вважаються злочинцями кримінальним законодавством, та ці убивання не вважаються вбивствами. Мирне населення має бути захищеним, та непотрібні жертви уникнені. Ясно ці правила є перевизначеннями персональної етики, зокрема Шостого заповіді: «Не вбивай!». (Exodus 20:13) З пір Августина Аврелія до середньовіччя була сформована і стверджена християнська доктрина про війну, головним елементом якою була теорія справедливої війни. Теорія *jus in bello* в 20-ому столітті перетворилась в гуманітарне право, а про *jus ad bellum*, тобто право на застосування збройної сили не в цілях самооборони, йшли полеміки в галузях етики та міжнародних відносин.

У цієї маленькій праці я пропоную дивитися на війну в якості інституції відносин між двома організованими політичними одиницями. Усі теперішні й майбутні збройні конфлікти мають бути порівняні до цього стандарту. Незважаючи на те що протягом історії людства «інституція війни», ця особлива діяльність яка дійсно регулюється певними правилами, в своїй чистій формі спостерігалась лиш у виняткових випадках.

Заключні зауваження

Відносно небезпечно припускати що еволюція слідкуватиме послідовність подій після другої світової війни. Практика тотальної війни принесла тотальні чи глобальні стратегії, та зробив і дипломатію, і розвідку тотальними, за характером та за методикою тощо. Примітки Ганса Моргентау про міжнародну аристократію в свій час не були зайвими,¹ оскільки коли практика зустрічей на найвищому рівні поширилась, вважалося що лідери не брехнуть один одному. В гіршому випадку вважалося що кажуть неповну правду. Сьогодні ж брехати нахрапом, інколи навіть визнаватися в цьому відкрито і стоїчно (в загальному, а не про певні свої брехні) здається, стало правдивим шляхом самооборони. Циніки можуть помітити, що користь всього цього може бути те що лицемірство стане зайвим. Правда, що довірі небагато в міжнародних відносинах (зокрема в Європі) та вона може повністю зникнути з життя цього політичного покоління.

Пізніше вартість довірі пропорційно зростатиме. Перебудова міжнародних відносин очікується за критеріями довіри-недовіри, вірогідності-безнадійності. Для цього усі учасники повинні поперши спробувати всі засоби доступні, без уваги на усяких правил дії чи поведінки. Та після цього ми можемо очікувати повернення чітких етичних правил та війни як інституції в міжнародні відносини.

Переклад з англ. оригіналу К. Бакош.

Повний текст доступний на англ. мові.

© DKE 2013

<http://www.southeast-europe.org>
Контакт: dke@southeast-europe.org

Зауваження: Шановні Дослідникові! Будь ласка повідомте нас через наш email (dke@southeast-europe.org) про Ваші наміри робити посилання на цю статтю чи цитувати з її тексту у Ваших роботах.

Правильне посилання на цю статтю: Gáspár Bíró: Ethics and International Relations. *International Relations Quarterly*, Vol. 4. No.1. (Spring 2013) 2 p.

Дякуємо за Вашу співпрацю. *Головний редактор*

¹ «Присутність такого сильно персонального обов'язку, до якого чинники зовнішньої політики були повинні дотримувалися, пояснює чому помічники монарха радили йому цінити як свої найважливіші скарби свою «чистість» та свою «репутацію». (...) Моральні зобов'язання тлумачились таким же чином у дворах інших монархів, значить порушення таких норм привело б до спонтанних реакцій не тільки в совісті виконавця а так же в міжнародному аристократичному суспільстві. Це привело б до втрати престижу, що є не інше, що зменшення власті.» (Моргентау, 1993, 237)